

Katılım Finans Muhasebe Standardı 45
Özkaynak Benzeri
(Yatırım Hesapları Dâhil)

Katılım Finans Muhasebe Standardı 45

Özkaynak Benzeri (Yatırım Hesapları Dâhil)

Standardın Amacı

1. Bu standardın amacı, katılım finans kuruluşları (KFK/kuruluş) nezdinde yatırım yapılan yatırım hesapları ve benzeri araçlar gibi özkaynak benzeri olarak sınıflandırılan araçlara ilişkin finansal raporlama esaslarını belirlemektir. Özkaynak benzeri, "Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve (Revize)"¹ (Kavramsal Çerçeve) doğrultusunda kuruluşun finansal tablolarının bir unsurudur.

Standardın Kapsamı

2. Bu standart, kavramsal çerçeveye uygun olarak kuruluş nezdinde tutulan özkaynak benzeri tanımını karşılayan tüm araçlara uygulanır, örneğin;
 - a. Likidite yönetimi amacıyla diğer finansal kuruluşlar tarafından kısa vadeli (gecelik, yedi günlük veya bir aylık bazda) olarak açılan yatırım hesapları da dâhil olmak üzere, Mudârebe sözleşmelerine dayalı yatırım hesapları,
 - b. Müşârekeye dayalı yatırım hesapları ve benzeri araçlar,
 - c. Özkaynak veya yönetilen bilanço dışı varlık tanımını karşılamayan katılımcı yapılara dayalı sukuklar ve
 - d. Vekâlet fonlarının Katılım Finans Muhasebe Standardı (KFMS) 31 “Yatırım Vekâleti (El-Vekâle Bi'l İstithmar)” Standardının 37’nci paragrafı gerekliliklerini karşılayan diğer özkaynak benzeri yatırım hesaplarının fonları ile toplulaştırılması sonucu ortaya çıkan yatırım hesapları.
3. Bu standart aşağıdaki finansal nitelikteki araçlara ve sözleşmelere uygulanmaz:
 - a. Kuruluşun ortaklarına ait özkaynak araçları, örneğin adi sermaye,
 - b. İlgili KFMS² kapsamında yatırım fonları için finansal raporlamaya tabi yönetilen yatırım fonları (kuruluştan bağımsız ayrı bir tüzel kişilik olarak),
 - c. Yönetilen bilanço dışı varlıklar, örneğin bilanço dışı yatırım hesapları (kısıtlanmış Mudârebe sözleşmelerine dayalı) ve 2 (d) paragrafında belirtilenler dışındaki vekâlet ve yatırım vekâleti sözleşmeleri ve
 - d. Cari hesaplar, Murabaha, emtia Murabahası, Teverruk veya benzeri diğer

¹ Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve (Revize)

² KFMS 14 “Yatırım Fonları” Standardı

sözleşmeler gibi farklı türde yükümlülüğe dayalı hesaplar, mevduatlar veya araçlar.

Tanımlar

4. Bu standardın yorumlanması ve uygulanması amacıyla aşağıdaki tanımlamalar yapılmıştır:
- a. Vekilin ücreti: Vekâlet düzenlemesi durumunda vekile ödenen veya ödenecek olan sabit ücret ve (varsa) değişken ücretten oluşur;
 - b. Birleştirilmiş vekâlet fonları: Vekil tarafından çok katmanlı bir yatırım düzenlemesi yoluyla yönetilen fonlardır. Bu fonlar, vekil tarafından yönetilen yatırım havuzuna diğer yatırım hesabı sahipleriyle birlikte Mudârebe esasına göre yatırılır³.
 - c. Kontrol: İlgili KFMS⁴'de tanımlandığı gibidir.
 - d. Cari hesap (Karz'a dayalı): Kuruluşun, talep edilmesi halinde aynı miktarda geri ödeme yapma koşuluyla aldığı, kâr amacı gütmeyen ve geri ödenmesi garanti edilen bir borçtur.
 - e. Yatırım vekâleti aracı: Asilin kendisi adına yatırım yapmak için bir vekil tayin ettiği, fonlarla nasıl yatırım yapılacağına dair koşulların olduğu ya da olmadığı bir vekâlet türüdür.
 - f. Yatırım havuzu: Riskleri ve getirileri (tamamen veya oransal olarak) ilgili özkaynak benzeri araç yatırımcıları tarafından sağlanan fonlara ilişkin farklı varlıklardan oluşan sanal bir işletme⁵, bazı durumlarda da sanal raporlama birimidir. [Açıklama: yatırım havuzu, genel havuzun yanı sıra kuruluş tarafından oluşturulan diğer özel havuzları da kapsar].
 - g. Yatırım riski yedeği (YRY): FFK tarafından, temel olarak ilgili varlık ve yatırımlardan kaynaklanan (FFMS 30: Değer Düşüklüğü, Kredi Zararları ve Ekonomik Açıdan Dezavantajlı Taahhütler uyarınca muhasebeleştirilen değer düşüklüğü ve kredi zararlarından sonraki) gelecekteki olası zararlarla ilgili kredi riski, piyasa riski ve özkaynak yatırım riskine karşı paydaşları korumak amacıyla kâr ve zararı üstlenen yatırımcıların varlıklarından elde edilen gelirden ayrılan tutardır.
 - h. Mudârebe: Emek ve sermayenin kâr odaklı ortaklığıdır. [Açıklama: Genel olarak, kuruluş bağlamında, sermaye sahibi olarak yatırım hesabı sahipleri ile Mudârib

³ FFMS 31 "Yatırım Vekâleti (El Vekâle Bi'l-İstithmar)" Standardının 37'nci paragrafı.

⁴ KFMS 44 "Varlıkların ve İşletmenin Kontrolünün Belirlenmesi" Standardının 5'inci paragrafı.

⁵ Sanal bir işletme, belirli bir paydaş grubuna ait ayrı bir varlık ve yükümlülük setinden oluşur ve ayrı bir tüzel kişilik teşkil etmez.

olarak kuruluş arasında yürütülür. Kuruluş, yatırım hesabı sahiplerinin fonlarını kabul etmeye istekli olduğunu açıklar, kâr paylaşımı iki taraf arasında kararlaştırıldığı şekilde olur ve suistimal, ihmal veya kuruluş tarafından kararlaştırılan koşulların ihlalinin kaynaklanmadığı sürece zararlar fon sahibi tarafından karşılanır. Aksi durumda, bu tür zararlar kuruluş tarafından karşılanır.]

1. Bilanço içi katılımcı yatırım araçları (yatırım hesapları dâhil): Özellikle kısıtlanmamış yatırım hesapları dâhil olmak üzere, kuruluşun ilgili KFMS hükümleri doğrultusunda dayanak varlıkları kontrol ettiği (yatırım hesapları dâhil) bir katılımcı yatırım aracıdır;
- j. Katılımcı yatırım araçları: Bu standart kapsamında, yatırımcıların kârı paylaşma / alma ve zarar riskini üstlenme hakkına sahip olduğu ve katılım finans esas ve standartları doğrultusunda dayanak varlıklarda veya işletmede (genellikle yatırım havuzu olarak adlandırılır) kalan bir menfaat hakkına sahip olduğu tüm araçları (özellikle yatırım hesapları dâhil) içerir.
- k. Kâr dengeleme yedeği (KDY): Söz konusu paydaşlar (ve uygun olduğu şekilde hissedarlar) için belirli bir yatırım getirisi seviyesini korumak amacıyla kuruluş tarafından katılımcı yatırımcılara ait varlıklardan elde edilen gelirden ayrılan tutardır ve dolayısıyla getiri oranı riskini (yerinden edilmiş ticari risk dâhil) yönetmeye yönelik bir araçtır.
1. Özkaynak benzeri: Kuruluş tarafından kâr paylaşımı veya katılım esasına göre yatırım amacıyla alınan fonları temsil eden finansal tablo unsurudur. Özkaynak benzeri:
 - i. Özkaynağın temel özelliklerine sahiptir, yani zararın meydana gelmesi durumunda (ihmal/kusur/sözleşme şartlarının ihlali kanıtlanmadıkça) kuruluş, kaybedilen fonları fon sağlayıcılara iade etmek mecburiyetinde değildir ve fon sağlayıcılar, dayanak varlıklar veya işletmelerde kalan hakları paylaşırlar,
 - ii. Bazı yükümlülük özelliklerini barındırır, yani vadesi veya itfa/tasfiye gibi bir satım opsiyonu bulunur ve
 - iii. Bazı spesifik özellikleri barındırır, yani fon sağlayıcıların hakları, kuruluşun tamamı üzerinde değil, yalnızca dayanak varlıklar veya işletmeyle sınırlıdır. Bunun yanı sıra, fon sağlayıcılar yalnızca ortaklara ait özkaynaklarla ilişkilendirilen belirli haklara sahip değildir.
- m. Yedek: İlgili kazançlardan veya dağıtılmamış kârlardan yapılan tahsilatlar yoluyla ayrılan özkaynak (pay sahiplerine ait veya kontrol gücü olmayan pay) veya özkaynak benzeri (kısıtlanmamış yatırım hesabı sahipleri gibi katılımcı paydaşlara ait) bileşenini ve söz konusu özkaynak veya özkaynak benzeri bakiyelerine yönelik çeşitli risklerin yönetilmesi yoluyla ilgili paydaşların

yararına gerçekleştirilen değer düzeltmelerini ifade eder.

Yatırım hesaplarının ve diğer araçların sınıflandırılması: Bilanço içi ve bilanço dışı

Kuruluşun kontrolündeki varlıklar: Bilanço içi muhasebeye tabidir

5. İlgili KFMS⁶ hükümleri uyarınca kuruluşun kontrolü altında bulunan bir katılımcı yapının dayanak varlıkları ve bunlara karşılık gelen katılımcı yatırım araçları bilanço içi kabul edilir.
6. Bilanço içi varlıklar ve bunlara karşılık gelen katılımcı yatırım araçları, ilgili KFMS'ler⁷ uyarınca uygun başlıklar altında sunulur.

Kuruluş tarafından verilen kontrol kararı

7. Katılımcı yatırım araçlarının (yatırım hesabı dâhil) bilanço içi olup olmadığına ilişkin karar, öncelikle kuruluşun söz konusu katılımcı yatırım araçlarının dayanak varlıkları üzerinde kontrol sahibi olup olmadığının belirlenmesine dayanmaktadır.
8. Kuruluş, bir katılımcı yatırım aracının dayanak varlıklarının kendi kontrolü altında olup olmadığına ilişkin kararını, ilgili KFMS⁸ hükümlerine uygun olarak ve aşağıdaki faktörleri dikkate alarak verir:
 - a. Mevcut fonlar tarafından sağlanan getiriler,
 - b. Katılımcı yatırım araçları ile Ortaklara ait özkaynaklar arasında yapılan fon veya varlık transferleri,
 - c. Yatırımların, kuruluşun yatırımları ile birleştirilmesi,
 - d. Bu tür katılımcı yatırım araçlarının sahiplerine, nakit benzeri değerlerini aşan tutarlarda fonların iade edilmesi.

Kuruluşun kontrolünde olmayan varlıklar: Bilanço dışı muhasebeye tabidir

9. İlgili KFMS⁹ hükümleri uyarınca, kuruluşun kontrolü altında olmayan bir katılımcı yapının dayanak varlıkları ve bunlara karşılık gelen katılımcı yatırım araçları bilanço dışı kabul edilir. Bu bilanço dışı varlıklar ve bunlara karşılık gelen katılımcı yatırım araçları, ilgili KFMS¹⁰ hükümlerine uygun olarak muhasebeleştirilir ve sunulur.

⁶ KFMS 44 “Varlıkların ve İşletmenin Kontrolünün Belirlenmesi” Standardı

⁷ KFMS 1 “Finansal Tablolarda Genel Sunum ve Açıklamalar (Revize)” Standardı

⁸ KFMS 44 “Varlıkların ve İşletmenin Kontrolünün Belirlenmesi” Standardı

⁹ KFMS 44 “Varlıkların ve İşletmenin Kontrolünün Belirlenmesi” Standardı

¹⁰ KFMS 46 “Yönetilen Bilanço Dışı Varlıklar” Standardı

Özkaynak benzeri niteliğindeki yatırım havuzlarına varlıkların aktarılması

10. Özkaynak benzeri niteliğindeki katılımcı yatırım araçları (bilanço içi yatırım hesapları dâhil) sınıflandırılarak bir veya birden fazla yatırım havuzunda bir araya getirilir.
11. Her bir yatırım havuzunun farklı varlıklara, yükümlülöklere (nadir durumlarda), gelirlere (kazançlar dâhil) ve giderlere (zararlar dâhil) sahip olması gerekmektedir. Ayrıca, fon kaynakları da belirlenmeli, özkaynak benzerleri ve (varsa) ortaklara ait özkaynaklar dikkate alınmalıdır.
12. Ortaklara ait özkaynaklar, bir yatırım havuzuna ya doğrudan özkaynaklar (rezervler de dâhil olmak üzere) yoluyla ya da cari hesaplar gibi yükümlölükleri altında bulunan ve sahiplerinin tasarrufunda olan diğör fonlar yoluyla katkıda bulunabilir. Bir yatırım havuzunda ayrıca özkaynak benzeri ve/veya ortaklara ait özkaynaklar ile ilişkilendirilebilecek yedekler de bulunabilir.
13. Kuruluş, her bir katılımcı yatırım aracını ilk muhasebeleştirme sırasında belirli bir yatırım havuzuna tahsis eder (Bakınız: 15-21'inci paragraflar). Benzer şekilde, yeni bir finansman veya yatırım varlığı oluşturulduğunda, kullanılan (veya tahsis edilen) finansman kaynağına bağılı olarak, bu varlık derhal bir yatırım havuzuna veya ortaklara ait özkaynaklara tahsis edilir.
14. Özkaynak benzeri aracının veya dayanak varlıkların bir yatırım havuzundan diğörine transferi durumunda, varlıkların transferine ilişkin ilgili KFMS¹¹ hükümleri takip edilir.

Muhasebeleştirme, ölçme ve finansal tablo dışı bırakma

İlk kez finansal tablolara alma

15. Kuruluş, aşağıdaki kriterleri karşıladığında, özkaynak benzeri niteliğindeki katılımcı yatırım araçlarını finansal tablolarına alır:
 - a. Kuruluş tarafından, özkaynak benzeri tanımına uyan ve hukuken icra edilebilir bir sözleşme kapsamında nakit veya nakit benzeri varlık temin edilmişse,
 - b. Başka bir sözleşme kapsamında elde edilen ve doğrudan özkaynak benzeri olarak muhasebeleştirilmesi mümkün olmayan fonlar, ilgili KFMS¹² hükümleri uyarınca özkaynak benzeri olarak muhasebeleştirilmeye uygun hale gelen özkaynağı aktarılmışsa veya özkaynak ile birleştirilmişse,
 - c. İlgili sözleşmenin yürürlüğü girmesi için başka bir ön koşul bulunmuyorsa.

¹¹ KFMS 47 "Yatırım Havuzları Arasında Varlıkların Transferi" Standardı

¹² Örneğin, yatırım vekâleti kapsamında alınan fonlar, sınırsız yatırım hesaplarıyla birleştirilir. (Bakınız: KFMS 31 "Yatırım Vekâleti (El Vekâle Bi'l-İstithmar)" Standardının 37 ve 38'inci paragrafları.

16. Özkaynak benzerinin ilk kez muhasebeleştirilmesi, sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihte alınan bedelin gerçeğe uygun değeri üzerinden yapılır.
17. Kuruluşun, özkaynak benzeri için aldığı fonları cari veya benzer bir hesapta geçici olarak tutması durumunda, özkaynak benzeri aşağıdaki tarihlerde muhasebeleştirilir:
 - a. Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihte,
 - b. Fonların yatırım havuzuna aktarıldığı tarihte.

Dayanak varlıkların muhasebeleştirilmesi

18. Yatırım havuzu tarafından edinilen yeni varlıklar ve bunlara yapılan yatırımlar, kuruluşun muhasebe politikalarıyla uyumlu muhasebe politikaları uygulanarak ilgili KFMS'lere göre muhasebeleştirilir, ölçülür ve değerlemesi yapılır.
19. Diğer havuzlardan (veya ortaklara ait özkaynaklardan) transfer yoluyla edinilen varlıklar, katılım finans esas ve standartları¹³ ve ilgili KFMS¹⁴ hükümlerine uygun olarak geliştirilen ve tutarlı bir şekilde uygulanan muhasebe politikalarına göre muhasebeleştirilir, ölçülür ve değerlemesi yapılır.
20. Bu tür transferler için muhasebeleştirme ve raporlama, bu standardın ve ilgili KFMS¹⁵'lerin hükümlerine göre yapılır.
21. Kuruluş, düzenleyici hükümlere (likidite yönetimi kuralları dâhil) uymak amacıyla, yatırım havuzunda nakit (veya nakit benzeri) bulundurabilir.

Sonraki ölçüm

22. Özkaynak benzeri niteliğindeki katılımcı yatırım araçlarının sonraki ölçümü, dayanak varlıkların ve ilgili yatırım havuzunun performansına göre yapılır.
23. İlk kez finansal tablolara alınan dönemsel bakiyelere genellikle aşağıdaki düzeltmeler yapılır:
 - a. Dönem içinde alınan ek fonlar,
 - b. Tahsis edilen ve yeniden yatırılan kâr payı,
 - c. Dönem içinde geri çekilenler, elden çıkarılanlar ve vadesi gelenler,
 - d. Değer düşüklükleri de dâhil olmak üzere, dönem içindeki net kârlar veya zararlar,

¹³ Bu tür varlık transferlerinin zamanlaması ve değerlemesi, ilgili katılım finans esas ve standartları, kurallar ve sözleşmesel düzenlemeler uyarınca alınan ticari kararlar olarak kabul edilir.

¹⁴ KFMS 47 "Yatırım Havuzları Arasında Varlıkların Transferi" Standardı

¹⁵ KFMS 47 "Yatırım Havuzları Arasında Varlıkların Transferi" Standardı

- e. Yedeklerden yedeklere yapılan transferler,
- f. Kuruluşun kâr/zarar payı veya (gerektiğinde sabit ya da değişken olarak belirlenen) ücret, net esasa göre.

Net kâr veya zararın tespiti

- 24. Her bir yatırım havuzunun net kâr veya zararı, her bir havuz ayrı bir sanal raporlama birimi kabul edilerek, ilgili KFMS'ler doğrultusunda, Kuruluşun muhasebe politikaları (veya belirli durumlarda karşılıklı olarak mutabık kalınan muhasebe politikaları) uygulanarak hesaplanır.
- 25. Kârın, Mudârib veya muadili sıfatıyla Kuruluşa tahsis edilmesinden önce yatırım havuzundan aşağıdakiler düşülür:
 - a. İlgili KFMS¹⁶ hükümleri doğrultusunda, kâr dengeleme yedeği veya özkaynak benzeri için oluşturulmuş diğer özel yedeklere yapılan net transferler,
 - b. İlgili KFMS hükümleri doğrultusunda, dayanak varlıkların gerçeğe uygun değerlemesinden kaynaklanan herhangi bir gerçeğe uygun değer yedeğine ilişkin net transferler (gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarar tablosuna ya da diğer kapsamlı gelire yansıtılmış olup olmadığına bakılmaksızın). Söz konusu yedekler, karşılıklı mutabakata istinaden veya katılım finans esas ve standartları çerçevesinde mevcut dönemde dağıtılabılır nitelikte kabul edilmemektedir. Bu tür yedekler, bu standardın hükümleri doğrultusunda muhasebeleştirilmeli ve ayrı olarak sunulmalıdır.
- 26. Net kârlar, özkaynak benzeri araçlarının sahipleri ile ortaklara ait özkaynaklar arasında aşağıdaki sıraya göre paylaştırılır:
 - a. İlgili yatırım havuzuna özkaynak benzeri sahipleri ve ortaklara ait özkaynaklar tarafından yatırılan fonların nispi miktarına göre orantılı olarak ve
 - b. (a) bendinde hesaplanan özkaynak benzerinin oransal payı üzerinden, Mudârib'in kâr payına ilişkin sözleşmesel oran dikkate alınarak.
- 27. Net zararlar, her bir tarafın ilgili yatırım havuzuna yatırdığı fonların nispi miktarına dayalı olarak, özkaynak benzeri araçlarının sahipleri ile ortaklara ait özkaynaklar arasında orantılı olarak paylaştırılır.
- 28. Özkaynak benzerine aktarılması gereken, tahakkuk etmiş ancak henüz ödenmemiş kârlar aşağıdaki şekilde muhasebeleştirilir:
 - a. Tahakkuk etmiş ancak ödeme vadesi gelmemiş kârlar, sözleşme hükümlerine

¹⁶ FFMS 35 "Risk Yedekleri" Standardı

uygun olarak, getirili veya getiriden bağımsız bir şekilde, ilgili yatırım havuzuna yeniden yatırılmış ya da havuzda tutulmuş kabul edilir,

- b. Tahakkuk etmiş ve ödeme vadesi gelmiş, ancak tarafların mutabakatı çerçevesinde yeniden yatırıma yönlendirilmemiş kârlar, kuruluş tarafından yükümlülük olarak muhasebeleştirilir,
 - c. Tahakkuk etmiş ve ödeme vadesi gelmiş, tarafların mutabakatı çerçevesinde yeniden yatırıma yönlendirilmiş kârlar, aynı yatırım havuzunda tutulabilir veya farklı bir yatırım havuzuna aktarılabilir ve sözleşme hükümleri gereği özkaynak benzeri olarak raporlanır.
29. Dağıtılmamış veya ödenmemiş kârların ya da kazançların bir kısmı, ilgili KFMS¹⁷ hükümleri doğrultusunda, yatırım havuzundan YRY şeklinde ayrılabilir. Bu gibi durumlarda, YRY, kullanılabilecek veya iptal edilene (transfer edilene) kadar yatırım havuzunun bir parçası olarak kalmaya devam eder.

Özkaynak benzerine ilişkin değer düşüklüğü ve kredi zararları

30. Özkaynak benzeri araçlara karşılık gelen varlıklardan kaynaklanan değer düşüklüğü ve kredi zararları, gelir tablosunda muhasebeleştirilir ve ilgili yatırım havuzu ile ilişkilendirilir.
31. Yatırım havuzunda gerçekleşen işlemlerden doğan zararlar aşağıdaki şekilde muhasebeleştirilir:
- a. Başlangıçta, varsa, mevcut KDY ile mahsup edilir (KDY'nin tersine çevrilmesi yoluyla)
 - b. Sonrasında, ilgili yatırım havuzunun gelirinden düşülür,
 - c. Daha sonra, kaçınılmazsa, ilgili özkaynak benzeri araçlardan ve ortaklara ait özkaynaklardan, tarafların yatırıma koydukları sermaye oranına göre mahsup edilir.
32. Katılım finans esas ve standartları çerçevesinde tespit edilmesi halinde, kuruluşun kusuru veya ihmaliyle kaynaklanan zararlar kuruluş tarafından karşılanır ve yatırım havuzunda zarar olarak muhasebeleştirilmez.

Finansal tablo dışı bırakma

33. Özkaynak benzeri niteliğindeki katılıcı yatırım araçları aşağıdaki kriterleri karşıladığında finansal tablo dışı bırakılır:
- a. Dayanak varlıkların eşdeğer değeri (ilgili muhasebe politikalarına göre yapılan

¹⁷ FFMS 35 "Risk Yedekleri" Standardı

tasfiye değerine göre veya sözleşme şartlarına uygun olarak taraflarca mutabık kılınan çıkış değeri) belirlenmiş ve bu değer, kuruluş tarafından tamamen ödenerek yükümlülükten kurtulmuş ya da özkaynak benzeri sahiplerinin talimatları doğrultusunda başka bir (cari ya da yatırım) hesaba aktarılmışsa,

- b. Dayanak sözleşme feshedilmiş ya da artık herhangi bir hukuki bağlayıcılığı kalmamışsa.

Sözleşmenin feshi

34. Özkaynak benzeri niteliğindeki dayanak sözleşme (örneğin, Mudârebe sözleşmesi) kuruluş tarafından sözleşme şartlarına uyulmaması nedeniyle feshedilirse, fonların iadesi kuruluş için bir yükümlülük haline gelir (geri ödenene kadar emanet olarak tutulur). Bu tutar ilgili hesaplara aktarılır ve yükümlülük olarak raporlanır.
35. Fonun fesih tarihindeki değeri 33'üncü paragrafın (a) bendi uyarınca ölçülür.

Yatırım Vekâleti'nin Birleştirilmesi

36. Kuruluş, vekil sıfatıyla hareket ederek çok katmanlı yatırım düzenlemeleri oluşturabilir. Bu tür bir düzenlemeye örnek olarak, kuruluş tarafından alınan fonların yatırım vekâleti düzenlemesi yoluyla alınan fonların, kuruluş tarafından yönetilen yatırım havuzunda (Mudârebe temelinde) diğer fonlarla birleştirilerek yatırıma yönlendirilmesi verilebilir. Böyle bir durumda;
- a. Yatırım vekâleti düzenlemesi kapsamında alınan ve yatırım havuzuna yatırılan fonlar, yatırım vekâleti düzenlemesinde asil olan yatırım hesabı sahipleri tarafından yapılmış yatırım olarak kabul edilir. Yatırım vekili ise yalnızca bu fonların nereye yatırılacağına ilişkin bir karar vermiştir.
- b. Yatırım havuzuna yatırılan (veya birleştirilen) fonlar, yatırımlardan doğacak risk ve getirilerden sorumlu olacak olan asilin mülkiyetinde olacaktır. Böyle bir durumda fonların birleştirilmesi, fonlar üzerinde kontrol anlamına gelmez,
- c. Mudârebe yatırım havuzundan elde edilen kâr (Mudârib'in payı ayrılmadan önce) tüm yatırımcılar arasında standart kâr paylaşımı esasına göre paylaşılır.
37. 36'ncı paragrafta belirtilen düzenlemenin birincil işlemi, ilgili KFMS¹⁸ uyarınca muhasebeleştirilir.
38. Yatırım vekâletine dayalı fonların yatırım havuzunda birleştirildiği ikincil işlem, kuruluş tarafından özkaynak benzerinin bir parçası olarak muhasebeleştirilir.

¹⁸ FFMS 31 "Yatırım Vekâleti (El Vekâle Bi'l-İstithmar)" Standardı

Özkaynak benzeri sukuk ve diğer araçlar

Özkaynak benzeri sukuk

39. Müşâreke ve Mudârebe esasına göre yapılandırılan sukukların özkaynak olarak sınıflandırılma veya yönetilen bilanço dışı varlık olarak muhasebeleştirme kriterlerini karşılamaması durumunda, özkaynak benzeri olarak sınıflandırılacağına dair bir karine vardır.
40. Yatırım vekâleti esasına göre yapılandırılan ve bilanço dışı muhasebeleştirme kriterlerini karşılamayan belirli sukuklar, 15'inci paragrafta belirtilen kriterleri karşılamaları durumunda bilançoda özkaynak benzeri sukuk olarak sınıflandırılır.
41. Sukuk ihracı için geçerli olan ilgili KFMS'de öngörülen muhasebe uygulamaları, bu standart hükümlerine göre öncelikli olarak uygulanır.

Diğer özkaynak benzeri araçları

42. Bu standardın genel hükümleri tüm özkaynak benzerlerine uygulanır. Ancak, yatırım hesapları dışındaki özkaynak benzeri araçları için aşağıdaki özel hükümler uygulanır:
 - a. Yatırım hesapları dışındaki özkaynak benzeri araçları finansal tablolarda ayrı olarak açıklanmalıdır,
 - b. Bu tür araçların önemli olması durumunda, bunların önemli hüküm ve koşulları da açıklanmalıdır.

Özkaynak benzeri için para birimi

43. Özkaynak benzeri araçları (yatırım hesapları dâhil) farklı para birimlerinde olabilir. Birden fazla para biriminin uygulanması durumunda, kuruluş her yatırım havuzunun para birimini açıklamalı ve böylece her bir para biriminde ifade edilen özkaynak benzerini sadece ilgili yatırım havuzu ile ilişkilendirmelidir. Genel olarak, ilgili yatırım havuzunun tüm dayanak varlıkları da aynı para birimi cinsinden ifade edilir.
44. Yatırım havuzunun para biriminin özkaynak benzerinin para biriminden veya dayanak varlıklardan bir veya daha fazlasının para biriminden farklı olması durumunda, aşağıdaki hususlar geçerli olacaktır:
 - a. Farklı para birimindeki dayanak varlıklar yatırım havuzunun para birimine çevrilir ve muhasebeleştirilir. Böylece, dayanak varlıkların periyodik olarak çevrilmesinden kaynaklanan herhangi bir kur farkı yatırım havuzu ile ilişkilendirilebilecektir,

- b. Herhangi bir özkaynak, edinildiği anda yatırım havuzunun para birimine çevrilecek ve sonrasında her zaman yatırım havuzunun para birimindeymiş gibi muhasebeleştirilecektir. Herhangi bir geri çekim veya vade dolumu durumunda, ilgili bakiyeler yatırım havuzunun para biriminden orijinal para birimine (sözleşme gerektiriyorsa) çevrilerek, geri çekim veya vade tarihindeki geçerli döviz kurları üzerinden gerçekleştirilecektir.

Sunum ve açıklamalar

Sunum

45. Yatırım hesapları da dâhil olmak üzere özkaynak benzerleri, kuruluşun finansal durum tablosunda özkaynaklar ve yükümlülükler arasında, araçların niteliğine ve önemliliğine göre kalemler halinde sınıflandırılarak gösterilir.

Gelir tablosu ve özkaynak benzerine atıf

46. Kuruluş, gelir tablosunu ve özkaynak benzerlerine atıfı ilgili KFMS¹⁹ hükümlerinin yanı sıra bu standart hükümlerine uygun olarak hazırlamalı ve sunmalıdır.

Açıklamalar

47. KFMS 1 “Finansal Tablolarda Genel Sunum ve Açıklamalar (Revize)”de öngörülen genel açıklamalar, özkaynak benzerleri ve diğer araçlar için de geçerlidir.
48. Aşağıdaki hususlara ilişkin muhasebe politikaları açıklanmalıdır:
- a. Mudârib ve kısıtlanmamış yatırım hesapları dâhil olmak üzere, kuruluş tarafından kârın paydaşlar arasında dağıtılmasında uygulanan esaslar,
 - b. Giderlerin kısıtlanmamış yatırım hesaplarına yansıtılması için kuruluş tarafından uygulanan esaslar,
 - c. Değer düşüklüğü ve kredi zararları da dâhil olmak üzere, kuruluşun karşılık ayırmak için uyguladığı esaslar,
 - d. Kuruluş tarafından tutulan ve yatırım havuzuna yatırılan cari hesap niteliğindeki fonlar,
 - e. Kuruluşun yatırım için mevcut tüm fonları kullanamadığı durumlarda, yatırım yaparken bir tarafa (özkaynak veya özkaynak benzeri) öncelik verme esasları,
 - f. İlgili KFMS²⁰ hükümleri doğrultusunda, varlıkların yatırım havuzları ve farklı

¹⁹ KFMS 1 “Finansal Tablolarda Genel Sunum ve Açıklamalar (Revize)” Standardı

²⁰ KFMS 47 “Yatırım Havuzları Arasında Varlıkların Transferi” Standardı

paydaş kategorileri arasında transferine ilişkin politikalar,

g. Farklı hibe türleri,

h. Donuk hesaplar için ayrılan karşılıkların artık gerekli olmadığına döneceği taraflar.

49. Aşağıdaki önemli bilgiler açıklanmalıdır:

a. Ürün yelpazesinin tanımı ve bu ürünlerin uygun olduğu yatırımcıların genel özellikleri,

b. Hesap açma, kapama ve kâr dağıtım mekanizmasının kısa açıklaması,

c. Özkaynak benzeri hesapları ve araçları için geçerli olan yönetim ve katılım finans esas ve standartlarına uygunluk düzenlemeleri,

d. Yatırım politikası,

e. Yedek ayırma politikası (ihtiyari yedekler dâhil) ile KDY, YRY ve diğer yedeklerin oluşturulması ve sürdürülmesi politikası,

f. Özellikle belirli bir uygulama söz konusu olduğunda, yasal sermaye yeterliliği/sürekliliği açısından özkaynak benzerlerinin uygulanması,

50. Aşağıdaki hususlar açıklanmalıdır:

a. Kuruluşun, katılım finans esas ve standartlarına uygun olarak hesap sahipleri ile getiri sağlamak amacıyla yatırım yapmayı kabul ettiği özkaynak benzerlerinin asgari yüzdesi (Bakınız: 21'inci paragraf),

b. Başlıca bileşenlerin kısa bir tanımıyla birlikte özkaynak benzeri hesaplarından tahsil edilen toplam yönetim giderleri,

c. Tutarların önemli olduğu durumlarda, Mudârib ve özkaynak benzeri hesapları arasındaki kâr dağıtımına ilişkin cari dönemde uygulanan asgari ve azami yüzdeler,

d. Finansal dönem boyunca kuruluş tarafından Mudârib olarak tahsil edilen kâr yüzdesi,

e. Cari hesapların yatırım amacıyla yatırım havuzuna dâhil edilmesi durumunda, bu cari hesaplardan elde edilen getiri ve dağılımları,

f. Kuruluşun bankacılık faaliyetlerinden elde ettiği gelirleri (örneğin; ücret ve komisyon gelirleri) özkaynak benzeri sahipleri ile paylaştığı durumlarda, gelir paylaşımının türleri, tutarları ve esasları,

- g. Kuruluşun yatırım için mevcut tüm fonları kullanamadığı durumlarda, yatırım yaparken ve yatırım havuzları arasında hangi tarafa (özkaynak veya özkaynak benzeri) öncelik verildiği,
 - h. Mevzuat gereği veya likidite riski yönetimi amacıyla nakit veya nakit benzerlerinin özkaynak benzerlerine ilişkin yatırım havuzlarının varlıkları olarak tutulması halinde, ilgili sözleşmeler uyarınca bunların oranı veya tutarı (Ayrıca bakınız: 50 (a) paragrafı ve 21'inci paragraf),
 - ı. Herhangi bir teşvik ya da hibenin tutarı ve açıklaması.
51. Aşağıdaki nicel oranlar açıklanmalıdır:
- a. Her bir yatırım havuzu için ayrı ayrı olmak üzere, toplam KDY ve YRY'nin toplam yatırım havuzuna oranı,
 - b. Her bir özkaynak benzeri yatırım hesabı türü tarafından dağıtılan kâr oranı,
 - c. Vade esasına göre sınıflandırılmış özkaynak benzeri yatırım hesaplarının ortalama getiri oranı.
52. Birleştirilmiş yatırım vekâleti için aşağıdaki açıklamalar yapılır:
- a. Yatırım vekâleti fonlarının dönem sonu itibarıyla birleştirilmiş tutarı,
 - b. Bu tür bilgilerin elde edilmesi için aşırı maliyet ve kaynak gerekmediği sürece, her bir yatırımcı sınıfı için sınıflandırılmış olarak bu tür fonlara dağıtılan kâr miktarı (veya oranı),
 - c. Kuruluş tarafından birleştirilmiş yatırım vekâleti karşılığında alınacak sabit ve değişken vekâlet ücretinin miktarı,
 - d. Birleştirilmiş yatırım vekâletine dağıtılan her türlü hibe miktarı.

Yürürlük Tarihi

53. Bu standart, 1 Ocak 2026 veya sonrasında başlayan hesap dönemlerinde uygulanır. Erken uygulamaya izin verilmektedir.

Diğer standartlarda yapılan değişiklikler

54. Bu standart, KFMS 46 “Yönetilen Bilanço Dışı Varlıklar” standardı ile birlikte FFMS 27 “Yatırım Hesapları” standardının yerini alır.